

MIĘDZYNARODOWY PRZEGLĄD
KATECHETYCZNO-PEDAGOGICZNORELIGIJNY

INTERNATIONALE
RELIGIONSPÄDAGOGISCH-KATECHETISCHE
RUNDSCHAU

VI (2005) 1

ISSN 1643-2444

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie – Wydział Teologii

Hochschule Vechta – Institut für Katholische Theologie,
Lehrstuhl für Praktische Theologie: Religionspädagogik
und Pastoraltheologie

Universität Wien – Katholisch-Theologische Fakultät,
Institut für Religionspädagogik und Katechetik

**K
E
E
R
Y
K
S**

Oddajemy do rąk Czytelników szósty numer naszego periodyku. Dział artykułów zawiera dwa interesujące artykuły, odnoszące się do pragmatyzmu czy pragmatyzacji. Chodzi tu w pierwszym rzędzie o pragmatyzm jako substytut aksjologii w ujęciu Richarda Rorty'ego (J. Życiński), co ma duże znaczenie zwłaszcza w kontekście współczesnych kontrowersji, dotyczących wychowania młodego pokolenia, i o problematykę: Kościół wobec pragmatyzacji świadomości Polaków (J. Mariański). M. Libiszowska-Żółtkowska omawia problematykę nowych ruchów religijnych w Polsce, natomiast K.J. Lesch rozważa zagadnienie: Obraz Boga u młodych chrześcijan. Artykuł ten koreluje z badaniami na temat: Doświadczenie ojca a obraz Boga (W. Prężyna). R. Sauer nakreśla przyszłościowe pola zadań, przed jakimi staje pedagogika religii obszaru języka niemieckiego. Z artykułem tym koresponduje refleksja podjęta przez W. Weirera, dotycząca kształcenia teologicznego. E. Spiegel z kolei porusza w sposób wiążący dla dalszego rozwoju pedagogiki religii problematykę korelatywnej dydaktyki symbolu.

W rubryce poświęconej nowym impulsom pedagogicznym w naukach o wychowaniu A.M. Stroß podejmuje niezwykle aktualny temat (w kontekście Unii Europejskiej) dotyczący standardów kształcenia.

Dział praktyczny zawiera trzy artykuły, które ściśle wiążą się ze sobą. Ch. Dohmen-Funke porusza tematykę lekcji religii w szkołach specjalnych w Niemczech. L. Kuld jest autorem projektu (compassion) w ramach uczenia się odpowiedzialności i przejmowania jej przez jednostki oraz budzenia świadomości, głównie w aspekcie właściwie pojętej solidarności międzyludzkiej. M. Riegger wskazuje na zastosowanie tegoż projektu przede wszystkim w szkołach, ale jednocześnie zauważa też trudności z tym związane.

Dział recenzji zapoznaje z nowymi publikacjami, zarówno niemieckojęzycznymi, jak i polskimi.

Dział sprawozdań przybliży treści związane z ekumenicznym międzynarodowym sympozjum, jakie odbyło się w Sofii (Bułgaria) latem 2004 r. oraz X Zjazdem Nauczycieli Religii w Wyższej Szkole w Vechcie (7.10.2004), gdzie dyskutowano na temat współczesnego kryzysu wiary.

Począwszy od niniejszego numeru została wprowadzona dodatkowa rubryka, poświęcona nowym inspiracjom w naukach o wychowaniu. Zmienił się też wydawca, którym jest obecnie Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego.

Wir überreichen Ihnen hiermit die nun schon sechste Nummer unserer Zeitschrift. In der Abteilung „Artikel“ wird auf zwei interessante Reflexionen von Autoren hingewiesen, die auf den Pragmatismus bzw. die Pragmatisierung Bezug nehmen. Dabei geht es in erster Linie um den Pragmatismus als Axiologieersatz bei Richard Rorty (J. Życiński), was insbesondere im Kontext der zeitgenössischen Kontroversen über die Erziehung der jungen Generation von großer Bedeutung ist, und dann um das Thema „Die Kirche angesichts der Pragmatisierung des Bewußtseins der Polen“ (J. Mariański). M. Libiszowska-Żółtkowska behandelt die Problematik der neuen religiösen Bewegungen in Polen; K. J. Lesch stellt aus deutscher Perspektive Überlegungen zum Thema des Gottesbildes junger Christen an; dieser Artikel korreliert mit den Untersuchungen W. Prężyna zum Thema „Vatererfahrung und Gottesbild“. R. Sauer skizziert die künftigen Aufgabenfelder, vor denen die deutschsprachige Religionspädagogik steht oder stehen könnte. Mit diesem Artikel korrespondieren auch die Überlegungen von W. Weirer zur theologischen Ausbildung. Und E. Spiegel behandelt auf adäquate und für die weitere Entwicklung der Religionspädagogik verbindliche Weise Fragen der korrelativen Symboldidaktik.

In der Rubrik über neue pädagogische Impulse in der Erziehungswissenschaft behandelt A. M. Stroß das (im Kontext der Europäischen Union) außerordentlich aktuelle Thema der Bildungsstandards.

Die praktische Abteilung präsentiert drei eng miteinander verbundene Artikel von Ch. Dohmen-Funke, L. Kuld und M. Riegger, die unter dem Gesichtspunkt einer richtig verstandenen zwischenmenschlichen Solidarität erörtert werden.

Die Rezensionenabteilung stellt neue Veröffentlichungen vor, sowohl aus dem deutschen Sprachraum als auch aus Polen.

Die Abteilung „Berichte“ behandelt Themen im Zusammenhang mit dem internationalen ökumenischen religionspädagogischen Symposium, das im Sommer 2004 in Sofia (Bulgarien) stattfand, sowie dem Religionslehrertag am 7. Oktober 2004 an der Hochschule Vechta, auf dem über die Tradierungskrise des Glaubens diskutiert wurde.

Die Redaktion möchte mitteilen, daß von dieser Nummer an eine zusätzliche Rubrik eingeführt wird, die neuen pädagogischen Impulsen in der Erziehungswissenschaft gewidmet ist. Auch der Herausgeber hat gewechselt. Die Zeitschrift wurde vom Verlag der Ermländisch-Masurischen Universität übernommen.

**Wydawnictwo Uniwersytetu
Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie**
ul. Heweliusza 14, 10-718 Olsztyn
tel. (089) 523 36 61, fax 523 34 38
www.uwm.edu.pl/wydawnictwo/
e-mail: wydawca@uwm.edu.pl

Rada Naukowa

Profesorowie:

Hans-Ferdinand Angel, Ks. Jerzy Bagrowicz, Gottfried Bitter CSSp,
Martina Blasberg-Kuhnke, Anton A. Bucher, Aniela Dylus, Rudolf Englert,
Monika Jakobs, Martin Jäggle, Helmut Juros SDS, Stephanie Klein,
Ilse Kögler, Stanisław Kulpaczyński SDB, Kazimierz Zbigniew Kwieciński,
Ks. Stephan Leimgruber, Zbigniew Marek SJ, Roman Murawski SDB,
Ks. Mieczysław Rusiecki, Monika Scheidler, Annette Miriam Stroß,
Dieter Wagner, Gabriel Witaszek SCS^oR, Irena Wrońska, Herbert A. Zwergel

Wissenschaftlicher Beirat

Professoren/innen:

Hans-Ferdinand Angel, Jerzy Bagrowicz, Gottfried Bitter,
Martina Blasberg-Kuhnke, Anton A. Bucher, Aniela Dylus, Rudolf Englert,
Monika Jakobs, Martin Jäggle, Helmut Juros, Stephanie Klein, Ilse Kögler,
Stanisław Kulpaczyński, Kazimierz Zbigniew Kwieciński, Stephan Leimgruber,
Zbigniew Marek, Roman Murawski, Mieczysław Rusiecki, Monika Scheidler,
Annette Miriam Stroß, Dieter Wagner, Gabriel Witaszek, Irena Wrońska,
Herbert A. Zwergel

KERYKS

MIĘDZYNARODOWY PRZEGLĄD KATECHETYCZNO-PEDAGOGICZNORELIGIJNY
INTERNATIONALE RELIGIONSPÄDAGOGISCH-KATECHETISCHE RUNDSCHAU

VI (2005)1

ISSN 1643-2444

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie – Wydział Teologii

Hochschule Vechta – Institut für Katholische Theologie,
Lehrstuhl für Praktische Theologie: Religionspädagogik und Pastoraltheologie

Universität in Wien – Katholisch-Theologische Fakultät,
Institut für Religionspädagogik und Katechetik

Komitet Redakcyjny

Ks. prof. dr hab. Cyprian Rogowski (Redaktor Naczelny)
Zur Abgunst 12, D-34388 Trendelburg, e-mail: cyprian.rogowski@t-online.de
cyprian.rogowski@uwm.edu.pl

Prof. dr Martin Jäggle (Zastępca Redaktora Naczelnego)

Prof. dr hab. Egon Spiegel (Sekretarz Redakcji)

Ks. prof. dr hab. Stanisław Bielecki

Ks. prof. dr hab. Janusz Mariański

Rubryka

Nowe inspiracje w naukach o wychowaniu

Redakcja : Prof. dr hab. Bogusław Śliwerski

Prof. dr hab. Annette Miriam Stroß

Recenzenci numeru

Prof. dr hab. Mariusz Zemło, Prof. dr hab. Ralph Sauer

Recenzenci artykułów

Ks. prof. dr hab. Janusz Mariański, Ks. prof. dr hab. Stanisław Bielecki

Ks. prof. dr hab. Władysław Nowak, Ks. prof. dr hab. Krzysztof Konecki

Prof. dr hab. Franz-Josef Bäumer, Prof. dr hab. Stephanie Klein

Prof. dr hab. Egon Spiegel, Prof. dr hab. Ulrike Greiner

Redaktionsausschuss

Prof. Dr. habil. Cyprian Rogowski (Hauptschriftleiter)
Zur Abgunst 12, D-34388 Trendelburg, e-mail: cyprian.rogowski@t-online.de
cyprian.rogowski@uwm.edu.pl

Prof. Dr. Martin Jäggle (Stellvertreter)

Prof. Dr. habil. Egon Spiegel (Sekretär der Redaktion)

Prof. Dr. habil. Stanisław Bielecki

Prof. Dr. habil. Janusz Mariański

Rubrik

Impulse aus der Erziehungswissenschaft

Redaktion: Prof. Dr. habil. Bogusław Śliwerski

Prof. Dr. habil. Annette Miriam Stroß

Rezensenten der gesamten Nummer

Prof. Dr. habil. Mariusz Zemło, Prof. Dr. habil. Ralph Sauer

Rezensenten der Beiträge

Prof. Dr. habil. Janusz Mariański, Prof. Dr. habil. Stanisław Bielecki,

Prof. Dr. habil. Władysław Nowak, Prof. Dr. habil. Krzysztof Konecki,

Prof. Dr. habil. Franz-Josef Bäumer, Prof. Dr. habil. Stephanie Klein,

Prof. Dr. habil. Egon Spiegel, Prof. Dr. habil. Ulrike Greiner

Opracowanie redakcyjne / Redaktion der Texte

Danuta Jamiołkowska

Tłumaczenie tekstów / Übersetzung der Texte

Herbert Ulrich

Projekt okładki / Umschlagentwurf

Maria Fafińska

Skład komputerowy / Computersatz

Wydawnictwo UWM Olsztyn

Adres Redakcji / Redaktionsadresse

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie

Wydział Teologii

ul. Stanisława Kardynała Hozjusza 15, 11-041 Olsztyn

tel./fax (0-89) 523 89 46

e-mail: cyprian.rogowski@uwm.edu.pl

© Copyright by Wydawnictwo UWM • Olsztyn 2005

Wydawnictwo UWM

ul. Jana Heweliusza 14, 10-718 Olsztyn

tel. (0-89) 523 36 61, fax (0-89) 523 34 38

www.uwm.edu.pl/wydawnictwo/

e-mail: wydawca@uwm.edu.pl

Nakład 400 egz.

Ark. wyd. 21,7; ark. druk. 18,3

Druk: Zakład Poligraficzny UWM w Olsztynie, zam. nr 674

Spis treści Inhaltsverzeichnis

	Od Redakcji	8
	Von der Redaktion	
	Nowi członkowie Rady Naukowej	14
	Neue Mitglieder des Wissenschaftlichen Beirats	
	Gość Numeru	18
	Gastkommentar	
	Bischof Dr. Franz-Josef Bode, Osnabrück	
Artykuły	Józef Życiński	25
Beiträge	Pragmatyzm jako substytut aksjologii w ujęciu Richarda Rorty'ego Pragmatismus als Axiologieersatz bei Richard Rorty	
	Janusz Mariański	41
	Kościół wobec pragmatyzacji świadomości Polaków Die Kirche angesichts der Pragmatisierung des Bewußtseins der Polen	
	Maria Libiszowska-Żółtkowska	65
	Nowe ruchy religijne w Polsce Neue religiöse Bewegungen in Polen	
	Karl Josef Lesch	89
	„Wierzę w coś mistycznego.” Obrazy Boga u młodych chrześcijan „Ich glaube an etwas Mystisches.” Gottesbilder junger Christen	
	Władysław Prężyna	107
	Doświadczenie Ojca a obraz Boga Vatererfahrung und Gottesbild	
	Ralph Sauer	123
	Przyszłe obszary pracy niemieckojęzycznej pedagogiki religii Künftige Arbeitsfelder der deutschsprachigen Religionspädagogik	

	Wolfgang Weirer	145
	„Standardy edukacyjne w studiach teologicznych?” Bildungsstandards im Theologiestudium?	
	Egon Spiegel	165
	Indukcyjne mówienie o Bogu. Zarys korelacyjnej dydaktyki symbolicznej Induktive Gott-Rede. Skizze einer korrelativen Symboldidaktik	
Nowe inspiracje w naukach o wychowaniu Impulse aus der Erziehungswissenschaft	Annette Miriam Stroß	191
	Czy standaryzować <i>Bildung</i> ? Przyczynek do bieżącej debaty z perspektywy nauk o wychowaniu Bildung standardisieren? Zu einer aktuellen Debatte aus erziehungswissenschaftlicher Sicht	
W kierunku praktyki Aus der Praxis	Christoph Dohmen-Funke	217
	Możliwość nauczania religii w szkołach specjalnych w Niemczech Möglichkeiten des Religionsunterrichts an Sonderschulen in Deutschland	
	Lothar Kuld	229
	Kompasja – uczenie się odpowiedzialności społecznej. Inicjatywa prywatnych szkół katolickich w Europie Compassion – soziale Verantwortung lernen. Eine Initiative katholischer Privatschulen in Europa	
	Manfred Riegger	237
	Implementacja Projektu Kompasji w szkołach. Możliwe opory – strategie ich pokonania – dalsze wskazówki Die Implementierung des Compassion-Projektes an Schulen. Mögliche Widerstände – Bewältigungsstrategien – weiterführende Hinweise	
Recenzje Rezensionen	■ Ch. Bizer, R. Degen, N. Mette, F. Rickers, F. Schweitzer (Hrsg.), <i>Die Gewalt und das Böse. Jahrbuch der Religionspädagogik (JRP) [Przemoc i zło]</i> Bd. 19, Neukirchen 2003 (Cyprian Rogowski)	259
	■ Janusz Mariański, <i>Religijność społeczeństwa polskiego w perspektywie europejskiej. Próba syntezy socjologicznej [Die Religiosität der polnischen Gesellschaft in europäischer Perspektive. Versuch einer soziologischen Synthese]</i> , Zakład Wydawniczy „Nomos”, Kraków 2004 (Józef Styk)	261

	■ G. Bitter, R. Englert, G. Miller, K.E. Nipkow (Hrsg.), <i>Neues Handbuch religionspädagogischer Grundbegriffe [Nowy podręcznik pojęć pedagogiczno-religijnych]</i> , München 2002 (Cyprian Rogowski)	266
	■ Karl Josef Lesch, Egon Spiegel (Hrsg.), <i>Religionspädagogische Perspektiven. Kirche, Theologie, Religionsunterricht im 21. Jahrhundert. Festschrift für Ralph Sauer zum 75. Geburtstag [Perspektywy pedagogiczno-religijne. Kościół, teologia i nauczanie religii w XXI wieku. Księga pamiątkowa dla Ralpha Sauera z okazji 75 urodzin]</i> . Wydawnictwo Butzon & Bercker, Kevelaer 2004. Tom 9 w serii „Vechtaer Beiträge zur Theologie” („Prace teologiczne z Vechta”), wyd. przez Instytut Teologii Katolickiej Wyższej Szkoły Vechta (Robert Siedenbiegel)	269
	■ <i>Leksykon socjologii religii [Lexikon der Religionssoziologie]</i> , pod red. Marii Libiszowskiej-Zótkowskiej i Janusza Mariańskiego. Wydawnictwo Księży Werbistów VERBINUM, Warszawa 2004 (Władysław Prężyna)	273
Sprawozdania Berichte	Karl Josef Lesch <i>Kto opowie naszym wnukom o Bogu? Zjazd nauczycieli religii w Wyższej Szkole Vechta nt. kryzysu przekazu wiary</i> <i>Wer wird unseren Enkelkindern von Gott erzählen? Religionslehrertag zur Tradierungskrise des Glaubens an der Hochschule Vechta</i>	277
	Klaus Diepold <i>Międzynarodowe Ekumeniczne Sympozjum Pedagogiczno-religijne w Sofii (Bułgaria)</i> <i>Internationales ökumenisches religionspädagogisches Symposium in Sofia (Bulgarien)</i>	285
Editorial and Table of Contents		289
Informacja dla Autorów Information für die Autoren		291
W następnym numerze In der nächsten Ausgabe		293